

CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE

ÎNCHEIERE

cu privire la inadmisibilitatea recursului declarat de către Nadejda Scovorodina, reprezentată de avocatul Ion Cîșlari,

în cauza civilă, intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Nadejda Scovorodina împotriva lui Sergiu Cotoman, intervenient accesoriu notarul Petru Belciug cu privire la recunoașterea bunului proprietate comună pe cote-părți, determinarea cotei-părți în proprietatea comună în devălmășie, declararea nulității parțiale a testamentului,

împotriva deciziei din 28 martie 2023 a Curții de Apel Chișinău,

*(Dosarul nr. 2ra-1130/23
nr. PIGD 2-19149011-01-2ra-07082023)*

Recursul nu se încadrează în temeiul prevăzut la art. 432, alin. (2), lit. a) și c) din Codul de procedură civilă (în vigoare până la 01 septembrie 2023), or instanța de apel a aplicat și interpretat corect legea care urma să fie aplicată.

Judecătoria Căușeni, sediul central, jud. Pleșca Sergiu
Curtea de Apel Chișinău, jud. I. Cotruță, I. Țurcan, L. Pruteanu

04 decembrie 2024

Textul corespunde originalului

Examinând în lipsa părților chestiunea cu privire la admisibilitatea recursului declarat de către Nadejda Scovorodina, reprezentată de avocatul Ion Cîșlari,

Curtea Supremă de Justiție, în completul compus din:

Stela Procopciuc, *Președinte*,

Ion Malanciuc,

Diana Stănilă, *judcători*,

constată următoarele:

ÎN FAPT

1. În data de 17 septembrie 2019, Nadejda Scovorodina a depus cerere de chemare în judecată, concretizată ulterior, împotriva lui Sergiu Cotoman, prin care a solicitat:

- recunoașterea bunului imobil format din casă și teren aferent cu nr. cadastrale: xxxxx și xxxxx, situate în or. Căușeni, str. xxxxx, drept proprietate comună pe cote-părți a lui Alexandru Fala și Nadejda Scovorodina, recunoscând dreptul de proprietate la cota-parte din imobilul menționat a Nadejdei Scovorodina, fiind constatat faptul concubinajului lui Alexandru Fala și Nadejda Scovorodina în perioada anilor 1980-13 iunie 1995, perioadă în care a avut un acord de activitate comună în scopul dobândirii de bunuri, adică al contractului de societate civilă;

- determinarea cotelor-părți a proprietății comune, asupra bunului imobil format din casă de locuit și teren aferent cu nr. cadastrale xxxxx și xxxxx, situate în or. Căușeni, xxxxx, cu atribuirea în proprietate privată a câte ½ cotă-parte ideală lui Alexandru Fala și Nadejda Scovorodina;

- declararea nulității testamentului nr. 4226 din 10 mai 2017, autentificat de notarul Petru Belciug, în partea în care a fost testată cota-parte a proprietății în devălmășie ce aparține Nadejdei Scovorodina, ca proprietate în devălmășie;

- declararea nulității testamentului nr. 4226 din 10 mai 2017, autentificat de notarul Petru Belciug, în partea în care se încalcă rezerva succesorală de care beneficiază Nadejda Scovorodina, ca persoană inaptă de muncă, pensionară, cu determinarea mărimii rezervei succesorale. (f.d. 8-9, 32-33, vol. I)

2. În motivarea cererii Nadejda Scovorodina a indicat, că începând cu anul 1980 a trăit în concubinaj Alexandru Fala, iar în data de 13 iunie 1995 au încheiat căsătoria. În data de 15 ianuarie 2019 Alexandru Fala a decedat.

În anul 1986, reclamanta împreună cu concubinul său Alexandru Fala, din bani comuni, au procurat o casă de locuit situată în or. Căușeni, str. xxxxx. Contractul de vânzare-cumpărare fiind perfectat doar pe numele lui Alexandru Fala, unde și au trecut cu traiul împreună cu doi copii minori, ulterior au oficializat relația prin înregistrarea căsătoriei.

3. Reclamanta a menționat, că în cadrul înregistrării masive a loturilor de teren de pe lângă case, în or. Căușeni, în anul 2002, în timpul căsătoriei,

terenul aferent casei de locuit, a fost atribuit lui Alexandru Fala, în proprietate privată bunul imobil cu nr. cadastrale xxxxx și xxxxx.

4. Nadejda Scovorodina a susținut, că în timpul căsătoriei, din contul mijloacelor comune s-a efectuat reparație capitală cu reamenajarea și reutilizarea casei de locuit, s-a construit o construcție nouă, un garaj, s-a reamenajat terenul aferent casei, valoarea bunurilor imobile în mod evident a sporit simțitor.

5. În cadrul valorificării drepturilor succesoriale după decesul soțului său Alexandru Fala, Nadejda Scovorodina, care a acceptat succesiunea în termenii opționali prin depunerea unei declarații în acest sens la biroul notarului Petru Belciug, prin intermediul reprezentantului Boris Fala, a aflat despre existența testamentului nr. 4226 din 10 mai 2017, prin care Alexandru Fala a testat integral casa de locuit și terenul aferent casei lui Sergiu Cotoman.

6. Reclamanta a menționat, că bunul imobil menționat și anume nemijlocit casa de locuit, este proprietate în devălmășie a soților Alexandru Fala și Nadejda Scovorodina, iar terenul aferent casei de locuit a fost dobândit de către soți în timpul căsătoriei.

7. Afirmă reclamanta că, testamentul menționat urmează a fi declarat nul în partea în care a fost testată cota-parte a proprietății în devălmășie ce aparține Nadejdei Scovorodina ca proprietate în devălmășie, totodată fiind necesară recunoașterea caducității testamentului în partea în care se încalcă rezerva succesorală de care beneficiază Nadejda Scovorodina, ca persoană inaptă de muncă, pensionară.

8. Prin hotărârea din 13 august 2021 a Judecătoria Căușeni, sediul central s-a respins cererea de chemare în judecată depusă de Nadejda Scovorodina împotriva lui Sergiu Cotoman cu privire la recunoașterea bunului proprietate comună în devălmășie, determinarea cotei-părți în proprietatea comună în devălmășie, declararea nulității parțiale a testamentului nr. 4226 din 10 mai 2017. (f.d.111,115-117, vol.I)

9. În data de 09 septembrie 2021, în termen, Nadejda Scovorodina a declarat apel împotriva hotărârii din 13 august 2021 a Judecătoria Căușeni, sediul central, solicitând casarea hotărârii și pronunțarea unei noi soluții de admitere integrală a acțiunii. (f.d 114, vol.I)

10. Curtea de Apel Chișinău prin decizia din 28 martie 2023 a respins apelul declarat de Nadejda Scovorodina, a menținut hotărârea din 13 august 2021 a Judecătoria Căușeni, sediul central. (f.d. 215,216-225, vol.I)

11. Instanța de apel a reținut, că nu poate constitui temei de dobândire a dreptului de proprietate, asupra imobilelor și construcțiilor anexe, relația de fapt a concubinajului. În raport cu momentul dobândirii dreptului de proprietate asupra imobilului și anexelor acestuia se disting două situații:

a) dacă dreptul de proprietate a fost dobândit în timpul relației de concubinaj, obiectul material al acestuia se va partaja conform aportului fiecăruia la dobândirea bunului, dobândirea bunului fiind considerată ca rezultat al unui

acord de activitate comună în scopul dobândirii de bunuri, adică al contractului de societate civilă;

b) în cazul în care imobilul locativ a fost dobândit de către unul dintre concubini, dar pe parcursul acestei relații au fost efectuate de către concubini anumite reconstrucții, reparații capitale, reamenajări etc., concubinul neproprietar va dispune de dreptul de a solicita plata unei compensații bănești egală cu contribuția adusă la îmbunătățirile imobilului, în baza principiului îmbogățirii fără justă cauză, nedispunând de dreptul de recunoaștere a proprietății asupra unei părți din imobilul locativ sau din anexele acestuia.

12. Curtea de Apel Chișinău a constatat că potrivit extrasului din Registrul bunurilor imobile, bunurile imobile: terenul pentru construcții cu numărul cadastral xxxxx cu suprafața de 0.1769 ha., casa de locuit individuală cu nr. cadastral, xxxxx cu suprafața de 163,7 m.p., situate în or. Căușeni, str. xxxxx, aparțin cu drept de proprietate (1.0 cota parte) lui Alexandru Fala. Astfel, regimul juridic al acestor bunuri este ca fiind proprietate personală a lui Alexandru Fala și nu ca proprietate comună. Or, invocarea aflării în relații de concubinaj, nu modifică regimul juridic al bunurilor.

13. Astfel, reieșind din prevederile art. 344, alin. (1), alin. (2), art. 496, alin.(1), art. 497, alin. (1), art. 499, alin. (1) din Codul civil, instanța de apel a indicat că temeiul apariției proprietății comune îl constituie legea sau actul juridic.

14. Argumentul Nadejdei Scovorodina precum că, temeiul apariției proprietății comune la care pretinde este aflarea în relații de concubinaj cu Alexandru Fala, iar ulterior în relații de căsătorie, precum și construirea în comun a bunurilor date, a fost respins de către Curtea de Apel Chișinău, or, în situația din speță, concubinajul nu constituie temei de apariție a proprietății comune, iar invocarea construirii comune a bunului, la fel nu a fost reținut ca temei, deoarece proprietatea a fost dobândită de către Alexandru Fala în temeiul contractului de vânzare-cumpărare, anterior încheierii căsătoriei dintre Alexandru Fala și Nadejda Scovorodina, constituind un bun personal care aparținea doar lui Alexandru Fala.

15. La fel, instanța de apel a precizat că atât cerința privind recunoașterea bunului imobil ca proprietate comună în devălmășie a soților Alexandru Fala și Nadejda Scovorodina, precum și determinarea cotelor-părți ideale și atribuirea a câte $\frac{1}{2}$ din bunul imobil litigios sunt lipsite de suport legal, deoarece, la caz, s-a constatat cu certitudine că bunul imobil nu face parte din proprietatea comună și respectiv nu poate fi împărțită pe cote-părți.

16. Curtea de Apel Chișinău a respins și argumentul Nadejdei Scovorodina precum că a contribuit financiar la construcția casei de locuit în condițiile, din motiv că în acest sens nu au fost prezentate probe (bonuri, facturi fiscale etc.). Mai mult ca atât, reclamanta apelantă nu a probat sporirea valorii acestui bun în timpul concubinajului, precum și ulterior în timpul căsătoriei.

17. Cu referire la cerința privind declararea nulității testamentului nr. 4226 din 10.05.2017, instanța de apel a precizat, că din cuprinsul

testamentului, se reține că, Alexandru Fala a testat lui Sergiu Cotoman, din patrimoniul său care îi va aparține la ziua decesului casa de locuit cu terenul aferent situate în or. Căușeni, str. xxxxx.

18. Prin urmare, instanța de apel a conchis ca fiind justă concluzia primei instanțe, potrivit căreia, careva temeuri legale pentru declararea nulității testamentului nr. 4226 din 10 mai 2017, întocmit de notarul Petru Belciug la caz nu au fost constatate, nefiind confirmate prin probe veridice, concludente și pertinente alegațiile Nadejdei Scovorodina, argumentele invocate în acest sens de către ultima purtând un caracter pur declarativ.

19. De asemenea, instanța de apel a menționat că potrivit testamentului, Alexandru Fala a testat lui Sergiu Cotoman din patrimoniul său numai casa și terenul aferent, restul patrimoniului ce-i aparținea la ziua decesului urmând a fi moștenit de moștenitorii legali, iar rezerva succesorală, potrivit prevederilor art. 1510 din Codul civil, urmând a fi separată în primul rând din averea netestată a lui Alexandru Fala, și numai în cazul insuficienței sau lipsei acesteia, rezerva se completează din averea testată, testamentul devenind caduc în această parte.

20. Împotriva deciziei instanței de apel, Nadejda Scovorodina, reprezentată de avocatul Cîșlari Ion, a declarat recurs, prin care a solicitat admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel și hotărârea instanței de fond cu pronunțarea unei noi decizii de admitere integrală a acțiunii sau, după caz, de trimitere a cauzei spre rejudecare în instanța de apel. (f.d.2-11, vol.II)

21. În motivarea recursului a menționat că, decizia instanței de apel este neîntemeiată, lipsită de suport juridic, bazată pe aplicarea eronată a legii, instanțele de judecată nu au elucidat pe deplin circumstanțele cauzei, au dat o apreciere arbitrară probatoriului administrat, determinând eronat cadrul legal aplicabil cazului dat.

22. Nadejda Scovorodina, reprezentată de avocatul Cîșlari Ion, a indicat că instanța de apel a omis să satisfacă standardele procedurale relevante referitoare la conținutul actului judecătoresc, încălcând normele de drept procedural, or părțile au fost efectiv private de dreptul la un control judecătoresc, în privința argumentelor asupra cărora nu s-a expus instanța de apel și anume asupra pretenției cu privire la recunoașterea unui bun proprietate comună, dobândit în comun în urma activității comune, a contractului de societate civilă în perioada concubinajului.

23. În data de 11 septembrie 2023 Sergiu Cotoman a depus referință, prin care a solicitat respingerea recursului cu menținerea hotărârilor judecătorești. (f.d. 21-23, vol. II)

LEGISLAȚIA RELEVANTĂ

24. Art. 434, alin. (1) din Codul de procedură civilă prevede următoarele:
„Recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.”

25. Art. XI, alin. (3) din Legea nr. 246 din 31 iulie 2023 pentru modificarea unor acte normative (modificarea cadrului normativ conexe reformei Curții Supreme de Justiție) stipulează că:

„Recursurile depuse la Curtea Supremă de Justiție până la data intrării în vigoare a prezentei legi vor fi examinate în baza temeiurilor în vigoare la data depunerii recursurilor”.

26. Art. 433, lit. a) din Codul de procedură civilă (în vigoare până la 01 septembrie 2023) relevă că:

„Cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432, alin. (2), (3) și (4).”

27. Art. 432, alin. (1) din Codul de procedură civilă (în vigoare până la 01 septembrie 2023) reglementează că:

„Părțile și alți participanți la proces sunt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procesual.”

28. Art. 432, alin. (2), lit. a) și c) din Codul de procedură civilă (în vigoare până la 01 septembrie 2023) prevede că:

„Se consideră că normele de drept material au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care instanța judecătorească: nu a aplicat legea care trebuia să fie aplicată și a interpretat în mod eronat legea.”

29. Art. 432, alin. (3) din Codul de procedură civilă (în vigoare până la 01 septembrie 2023) statuează că:

„Se consideră că normele de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care: a) cauza a fost judecată de un judecător care nu avea dreptul să participe la judecarea ei; b) cauza a fost judecată în absența unui participant la proces căruia nu i s-a comunicat locul, data și ora ședinței de judecată; c) în judecarea cauzei au fost încălcate regulile privind limba de desfășurare a procesului; d) instanța a soluționat problema drepturilor unor persoane care nu au fost implicate în proces; e) în dosar lipsește procesul-verbal al ședinței de judecată; f) hotărârea a fost pronunțată cu încălcarea competenței jurisdicționale.”

30. Art. 432, alin. (4) din Codul de procedură civilă (în vigoare până la 01 septembrie 2023) stabilește că:

„Săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin.(3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.”

MOTIVAREA INSTANȚEI

31. Cu referire la termenul de declarare a recursului, prevăzut la art. 434, alin. (1) din Codul de procedură civilă sus-citat, instanța de recurs reține că recurenta a respectat acest termen, or decizia instanței de apel a fost adoptată la 28 martie 2023, expediată în adresa participanților la proces, prin e-mail, la

22 mai 2023, fapt confirmat prin extrasul din poșta electronică, anexat la dosar. (f.d. 227, vol. I; f.d. 12, vol. II)

Nadejda Scovorodina, reprezentată de avocatul Ion Cîșlari, a declarat recurs în data de 17 iulie 2023.

32. Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție menționează că, prin Legea nr. 246 din 31 iulie 2023 pentru modificarea unor acte normative (modificarea cadrului normativ conex reformei Curții Supreme de Justiție) au fost operate modificări în Codul de procedură civilă, care au intrat în vigoare la 01 septembrie 2023.

33. Astfel, că procedura admisibilității recursului va consta în verificarea existenței unuia dintre temeiurile prevăzute la art.433 din Codul de procedură civilă, în vigoare la momentul depunerii recursului, la caz, 17 iulie 2023.

34. Din analiza recursului declarat de către Nadejda Scovorodina, reprezentată de avocatul Ion Cîșlari, rezultă că acesta a invocat temei de admisibilitate a recursului prevederile indicate la art. 432, alin. (2), lit. a) și c) din Codul de procedură civilă menționat mai sus.

35. Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție, reținând că recurentul a făcut trimitere la temeiul de drept prevăzut de art.432, alin. (2) alin. (2), lit. a) și c) din Codul de procedură civilă, nu a stabilit că normele aplicate suscită îndoieli la aplicare sau instanța de apel, aplicând normele respective, ar fi extins norma juridică dincolo de ipotezele la care se aplică sau invers.

36. Totodată, completul de judecată al Curții Supreme de Justiție, verificând din oficiu, existența circumstanțelor expuse în art. 432, alin. (3) din Codul de procedură civilă (în vigoare până la 01 septembrie 2023), nu a stabilit încălcarea de către instanța de apel a acestor circumstanțe.

37. În acest context, completul de judecată reține că recursul exercitat conform Secțiunii a II-a are caracter devolutiv numai asupra problemelor de drept material și procedural, verificându-se doar legalitatea deciziei, dar nu și temeinicia ei în fapt.

38. Totodată, potrivit jurisprudenței Curții Europene pentru Drepturile Omului, recursul trebuie să fie efectiv, adică să fie capabil să ofere îndreptarea situației prezentate în cerere, să posede puterea de a îndrepta în mod direct starea de lucruri.

39. În speță, completul de judecată menționează că recursul în cauză conține obiecții de fapt și de drept, care deja au fost studiate și verificate de către instanța de apel, primind o apreciere corespunzătoare.

40. În consecință, nu există aparența unei încălcări a dreptului recurenteii la soluționarea tuturor argumentelor cu privire la judecarea cauzei în apel, în modul în care este garantat de art. 6 § 1 al Convenției.

41. Drept urmare, completul de judecată reține că argumentele invocate de către Nadejda Scovorodina, reprezentată de avocatul Ion Cîșlari, nu pot constitui temei de admisibilitate a recursului, deoarece nu denotă încălcarea

esențială sau aplicarea eronată a normei de drept material sau a normei de drept procesual, și, respectiv, nu constituie temei de casare a deciziei recurate.

42. Ținând cont de cele expuse și în temeiul art. 431, alin. (1), (2), art. 433, lit. a) din Codul de procedură civilă, în vigoare la data depunerii recursurilor, art.440, alin. (1), (2) din Codul de procedură civilă

COMPLETUL, CU UNANIMITATE DE VOTURI,

Consideră inadmisibil recursul declarat de către Nadejda Scovorodina, reprezentată de avocatul Ion Cîșlari, împotriva deciziei din data de 28 martie 2023 a Curții de Apel Chișinău.

Încheierea este irevocabilă.

Președinte

Stela Procopciuc

Judecători

Ion Malanciuc

Diana Stănilă